

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/sledztwa/poszukiwani-swiadkowie/24182,OKSZpNP-w-Lublinie-poszukuje-osob-majacych-wiedze-dot-zbrodni-popełnionych-we-wr.html>
03.03.2026, 05:31

OKSZpNP w Lublinie poszukuje osób mających wiedzę dot. zbrodni popełnionych we wrześniu 1939 przez żołnierzy 29 Dywizji Wehrmachtu na terenie Lipska, Ciepelowa i okolic

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie prosi o kontakt osoby posiadające informacje w zakresie danych osobowych ofiar zbrodni popełnionych przez żołnierzy 29 Dywizji Wehrmachtu w dniu 08 września 1939 r. i po tej dacie na terenie Lipska, Ciepelowa i najbliższych okolic (wsie: Anusin, Górki Ciepelowskie, Dreżno, Gołębiów, las i miejscowość Cukrówka, las i miejscowość Dąbrowa), Lipska i okolic (folwark Daniszów), w tym ofiar egzekucji polskich jeńców wojennych w lesie między miejscowościami Dąbrowa i Struga.

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie prowadzi za sygn. S 25/09/Zn śledztwo w sprawie zbrodni popełnionych przez jednostki 29 Dywizji Wehrmachtu w okolicy Ciepelowa w dniu 08 września 1939 r. i w dniach następnych, w tym egzekucji co najmniej 250 polskich jeńców wojennych – tj. o przestępstwa z art. 1 pkt. 1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. z dnia 31 sierpnia 1944 r. „o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego" (Dz. U. z 1946 r. Nr 69 poz. 377 z późn. zm.) i inne.

Dotychczas zebrany materiał dowodowy pozwala przyjąć, że bezpośrednio po zakończeniu na terenie Lipska, Ciepelowa i najbliższych okolic (wsie: Anusin, Górki Ciepelowskie, Dreżno, Gołębiów, las i miejscowość Cukrówka, las i miejscowość Dąbrowa) działań wojennych, żołnierze 29 Dywizji Wehrmachtu, z pojmanych jeńców polskich zebranych w kilku punktach zbornych, uformowali pieszą kolumnę pod strażą idącej po obu jej stronach eskorty, którą skierowano na rynek w Lipsku. Po drodze z jadącego za kolumną samochodu pancernego została oddana w stronę maszerujących seria z broni maszynowej. W następstwie tej serii zginął lekarz 74. Górnośląskiego Pułku Piechoty, mjr lek. Józef Cesarz oraz pięciu innych jeńców. Ostatni wyłapani jeńcy w liczbie kilkunastu późnym wieczorem (wydarzenia miały miejsce w dn. 08 września 1939 r.) przewożeni byli ciężarówką do punktu zbornego na rynku w Lipsku. W lesie Cukrówka 2 km od lasu Dąbrowa doszło do ucieczki lub próby ucieczki jeńców polskich. Eskortujący ich żołnierze niemieccy zastosowali wobec pozostałych odpowiedzialność zbiorową i zostali oni (niewykluczone, że także i złapani uciekinierzy) rozstrzelani w przydrożnym rowie. Najprawdopodobniej fakt ten dokumentują fotografie wykonane przez jednego z żołnierzy niemieckich.

Opisane wyżej ustalenia pozwalają przyjąć, iż poza powszechnie kojarzonej z Ciepiewem, największej zbrodni, jaką miał być mord pod Ciepiewem, czyli rozstrzelanie na osobisty rozkaz ppłk. Wessela w lesie Dąbrowa, już po walce, co najmniej 250 jeńców polskich, zaistniały dwie kolejne zbrodnie wojenne dokonane na jeńcach polskich, tj. ostrzelanie kolumny oraz rozstrzelanie co najmniej kilkunastu jeńców w lesie Cukrówka.

Ustalono ponadto, w oparciu o relacje mieszkańców, iż na terenie pow. lipskiego żołnierze 29 Dywizji Wehrmachtu mieli dokonać szeregu dalszych zbrodni wojennych na szkodę ludności cywilnej, w tym w dniu 08 września 1939 r., po wkroczeniu do Ciepiewa, zastrzelili bezpośrednio na ulicy Mariana Ostracha vel Osucha i Stanisława Ambroziaka oraz grupę czterech nieustalonych imiennie mieszkańców Ciepiewa.

W dniu 09 września 1939 r. żołnierze 29 Dywizji zastrzelili administratora majątku w Górkach Ciepiewskich – Leona Rodzickiego vel Radzickiego. Następnie inna grupa żołnierzy 29 Dywizji zastrzeliła Mariana Rodzickiego vel Radzickiego (brata Leona Rodzickiego vel Radzickiego) oraz towarzyszących mu dwóch nieustalonych mężczyzn.

Łącznie – jak wynika z ustaleń śledztwa – w dniach 8 i 9 września 1939 r. na terenie Ciepiewa żołnierze 29 Dywizji zabili 11 cywilów, których dane jedynie w części ustalono.

W dniach 8 i 9 września 1939 r. żołnierze 29 Dywizji rozstrzelali na rynku w Lipsku co najmniej trzech obywateli polskich narodowości żydowskiej oraz nieustaloną liczebnie grupę mężczyzn obywateli polskich, narodowości żydowskiej (część z nich paląc żywcem) w zachodniej części miasta.

W dniach 10 i 11 września 1939 r. żołnierze 29 Dywizji podczas działań na terenie Lipska i Tarłowa dokonali bezpodstawnych zatrzymań nieustalonej grupy ludności cywilnej, które to osoby – głównie mężczyźni – zostali następnie przetrzymywani, bez możliwości kontaktu z rodziną i bez podstawowego chociażby wyżywienia. Nie można wykluczyć, iż także część z tych osób została następnie rozstrzelana, w tym na terenie Solca nad Wisłą, gdzie miało także dojść do zabójstw ludności żydowskiej.

Osoby posiadające informacje na temat zbrodni będących przedmiotem śledztwa, w tym w szczególności członkowie rodzin ofiar, proszone są o kontakt listowny bądź telefoniczny z Oddziałową Komisją Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie Delegatura w Radomiu (proszę powołać się na sygnaturę sprawy S 25/09/Zn).

Adres:

Instytut Pamięci Narodowej

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni

przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie

Delegatura w Radomiu

26-600 Radom

ul. Żeromskiego 53

faks 48 36-82-405, tel. 48 36-82-403, ew. 48 36-82-404

E-mail: andrzej.wojtys@ipn.gov.pl